

σέβας τὸ προσφερόμενον ἀπὸ τὸν χυδαῖον λαὸν εἰς ἀτόπους καὶ ψευδεῖς διδασκαλίας, κρυμμένας εἰς τὸ κάλυμμα ὀλίγων τινῶν ἀληθειῶν, μὲ τὰς ὁποίας συνοδεύονται.

Τῆς ἀτιμώσεως ἡ ποινὴ δὲν πρέπει νὰ ᾖ οὔτε ὑπερμετρα συχνή, οὔτε νὰ ἐπιβάλλεται ἐνταυτῷ εἰς πολλούς. Ὅχι συχνή, διότι τόσον πλέον ἐξασθενεῖ ἡ δύναμις τῆς ὑπολήψεως, ὅσον πλέον ἐνεργεῖ. Ὅχι νὰ ἐπιβάλλεται ἐνταυτῷ εἰς πολλούς, διότι ὅπου ἀτιμῶνται πολλοί, ἐκεῖ δὲν μένει πλέον ἀτιμὸς κανεὶς.

Τοιαῦτα μέσα πρέπει νὰ μεταχειρίζεται ὅστις δὲν θέλει νὰ συγχύσῃ τὰς σχέσεις, καὶ τὴν ἀμετάβλητον τῶν πραγμάτων φύσιν, ἡ ὁποία, ἀδ' ἰακόπως ἐνεργοῦσα χωρὶς νὰ περιορίζεται ἀπὸ τὸν χρόνον, ἀνατρέπει ὅλας ἐκεῖνας τὰς περιορισμένας διατυπώσεις τῶν ἀνθρώπων, ὅσαι μακρύνονται ἀπ' αὐτήν. Δὲν εἶναι μόνων τῶν ἐλευθερίων τεχνῶν ἴδιον νὰ μιμῶνται τὴν φύσιν ἀκριβῶς· καὶ αὕτῃ ἡ πολιτικὴ (τοῦλάχιστον ἡ ἀληθῆς καὶ μόνιμος πολιτικὴ) ὑπόκειται εἰς τοῦτον τὸν γενικὸν τῆς μιμήσεως κανόνα, ἐπειδὴ εἶναι τέχνη κατευθύνουσα πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τὰ φυσικὰ καὶ ἀμετάβλητα τῶν ἀνθρώπων αἰσθηματά.

§ XIX.

ΟΤΙ Η ΠΟΙΝΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ἮΝΑΙ ΤΑΧΕΙΑ, ΑΝΑΛΟΓΟΣ ΜΕ ΤΟ ΛΑΙΚΙΜΑ, ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΣ.

Ὅσον ταχύτερα καὶ πλησιεστέρα τοῦ πραχθέντος ἀδικήματος εἶναι ἡ ποινὴ, τόσον θέλ' εἶσθαι δικαιότερα καὶ ὠφελιμωτέρα. Λέγω δικαιότερα, διότι ἐλευθεροῦται

ὁ ἔνοχος ἀπὸ τὰς δεινὰς καὶ περιττὰς βασάνους τῆς ἀδη-
 λότητος τοῦ μέλλοντος, τὰς ὁποίας αὐξάνει ἡ φαντασία,
 καὶ ἡ αἴσθησις τῆς ἰδίας του ἀδυναμίας, καὶ διότι ἡ
 στέρησις τῆς ἐλευθερίας, θεωρουμένη καὶ αὐτὴ ὡς ποινὴ,
 δὲν πρέπει νὰ ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἐγκαλούμενον πρὶν
 καταδικασθῆ ὡς ἔνοχος, παρεκτός ἐν ἡ ἀνάγκη τὸ ἀπαιτῆ-
 ῖον ἢ φυλακὴ, ἐπειδὴ εἶναι ἀπλῆ φύλαξις τοῦ ἐγκαλου-
 μένου πολίτου, ἕως οὗ νὰ κριθῆ ἔνοχος, πρέπει νὰ ἦναι,
 ὅσον δυνατόν, ἐλαφρὰ καὶ ὀλιγοχρόνιος· ἦγουν τόσον μόνον
 καιροῦ διάστημα πρέπει νὰ κρατῆται εἰς φυλακὴν ὁ ἐγκα-
 λούμενος, ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀπό-
 δεῖξιν τοῦ ἀδικήματος, καὶ ὅσον ἀπαιτεῖ τὸ δίκαιον νὰ
 χρίνωνται πρῶτοι ὅσοι καὶ πρότερον αὐτοῦ ἐφυλακώθη-
 σαν. Τῆς φυλακῆς ἢ αὐστηρότης τόση μόνον ἀπαιτεῖται,
 ὅση χρειάζεται νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἐγκαλούμενον νὰ φύγῃ,
 ἢ νὰ κρύψῃ τοὺς ἐλέγχους καὶ τὰ σημεῖα τοῦ ἀδική-
 ματος. Ἢ κρίσις αὐτὴ πρέπει νὰ ἦναι, ὅσον δυνατόν,
 ὀλιγοχρόνιος. Ἔτι σκληρότερον ἄλλο παρὰ τὴν ἀπο-
 νίαν τοῦ δικαστοῦ, παραβαλλομένην μὲ τὴν ἀγωνίαν τοῦ
 ἐγκαλουμένου; παρὰ τὰς ἡδονὰς, ὅσας ἀπολαύει ὁ ἀσπλαγ-
 χνος ἄρχων, συγκρινομένης μὲ τὰ δάκρυα καὶ τὴν ὀχρό-
 τητα τοῦ φυλακωμένου; Οὗτος εἶναι ὁ γενικὸς κανὼν,
 « Τὸ βᾶρος τῆς ποινῆς, καὶ τὰ ἐπακολουθήματα τοῦ
 « ἀδικήματος πρέπει νὰ ἦναι δραστηκώτατα εἰς τοὺς
 « ἄλλους, ἀλλ' ὅσον δυνατόν ἐλαφρότατα εἰς τὸν πά-
 « σχοντα. » Οἱ ἄνθρωποι, ὅταν ἀπὸ τὴν φυσικὴν κατὰ-
 στασιν ἐπέρασαν εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν, δὲν
 ἐσυγκατάθενσαν νὰ πάσχωσι πλὴν τὰ ἀναγκαῖα καὶ ὅσον

δυνατὸν ἐλάχιστα κακά. Ὅθεν καμμία ποινή δὲν εἶναι νόμιμος, ὡςάκις δὲν ἐπιστηρίζεται εἰς τὸ ἀψευδὲς ἀξιωμα τοῦτο.

Εἶπα, ὅτι ἡ ταχεία ποινή εἶναι καὶ ὠφελιμωτέρα. Διότι, ὅσον ὀλιγώτερον διάστημα χρόνου μεσολαβεῖ μεταξύ τῆς ποινῆς καὶ τοῦ ἀδικήματος, τόσο ἰσχυρότερον καὶ μόνιμώτερον ἐντυποῦται εἰς τὴν ἀνθρώπινον ψυχὴν ἡ συμπλοκὴ τῶν δύο τούτων ἐννοιῶν, ἀδίκημα καὶ ποινή, καὶ τοιουτοτρόπως συνειθίζουσι κατὰ μικρὸν οἱ ἄνθρωποι νὰ θεωρῶσι τὸ ἀδίκημα ὡς αἴτιον, καὶ τὴν ποινήν ὡς ἀπαραίτητον καὶ ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα τοῦ ἀδικήματος.¹ Ἀναμφίβυλον, ὅτι ἡ σύζευξις τῶν ἐννοιῶν γίνεται, νὰ εἶπω οὕτω, κάλλα, ἥτις ἐνόησε καὶ ἀπαρτίζει τὴν οἰκοδομὴν ὅλην τοῦ ἀνθρώπινου νοῦς· καὶ χωρὶς αὐτῆς ἡ ἡδονὴ καὶ ὁ πόνος ἤθελαν εἶσθαι αἰσθησεις χωρισμέναι ἢ μί' ἀπὸ τὴν ἄλλην καὶ παντάπασιν ἀργαί. Ὅσον πλέον μακρύνονται οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὰς γενικὰς ἐννοίας καὶ τὰς καθόλου ἀρχάς, ἤγουν ὅσον εἶναι χυδαιότεροι καὶ ἀμαθέστεροι, τόσο πλέον ἐνεργοῦν κατὰ τὰς ἀμέ-

1. « Eudus ἀπεὺ συμβῆ τὸ παράδειγμα τῆς κακίας, πρέπει χωρὶς ἀναβολῆν νὰ κολάζεται. Ἄν ἀναβάλῃς τὴν κολασιν, φθείρεις τὴν ἐξ αὐτῆς ὠφέλειαν. Πολλοὶ κακοὶ πολῖται δὲν ἐπρόσμεναν ἴσως παρὰ τὸν σπινθῆρα τοῦ πρώτου τούτου παραδείγματος, διὰ νὰ ἐξάψωσι τὰς μελετωμένους κακίας των . . . Ο ἀληθὴς καὶ καθ' αὐτὸ σκοπὸς τῆς ἐγκληματοτικῆς δικαιοσύνης εἶναι οὗτος· παράδειγμα εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον πλέον, παρὰ ἐκδίκασιν διὰ τὸν περασμένον. Ἡ ἐκδίκασιν εἶναι πάθος· οἱ δὲ νόμοι πρέπει νὰ νὰ ἦναι ἀπαθείς. » SEPIAN, Discours sur l'administration de la justice criminelle.

σου; καὶ πλησιεστέρας συζεύξεις τῶν ἐννοιῶν. Ἐξεναντίας αἱ πλέον μακρυμέναι καὶ πολυπλοκώτεραι συζυγίαι ὀδηγοῦν ἐκείνους μόνους, ὅσοι ζητοῦν ἐμπαθῶς ὅ,τι ἐπιθυμοῦν, οὐδὲ προσέχουν εἰς τί ποτ' ἄλλο πλὴν αὐτοῦ μόνου. Ὄδηγοῦν ἔτι καὶ τοὺς ὑψηλοὺς ἐκείνους νόας, ὅσοι ἐσυνείθισαν νὰ θεωρῶσι καὶ νὰ παραβάλλωσι διαφόρους ἐννοίας καὶ διαφόρους αἰσθήσεις ἐντάμνα, καὶ μὲ τρόπον ὥστε αἱ γεννώμεναι πράξεις ἀπὸ τὴν παραβολὴν ταύτην νὰ ᾖναι βεβαιότεραι καὶ ὀλιγώτερον ἐπικίνδυναι.

Εἶναι λοιπὸν ἀναγκαιότητα ἢ ἀδιάσπαστος κατόπιν τοῦ ἀδικήματος ἀκολουθία τῆς ποινῆς, διὰ νὰ διεγείρεται ἀμέσως ἡ ἐννοιά της, εἰς τὰς ἀπαιδεύτους τῶν χυδαίων ψυχῶν, ἀπὸ τὴν ἀπατηλὴν ζωγραφίαν τοῦ ὀφελίμου ἀδικήματος. Ἄλλο ἀποτέλεσμα δὲν γεννᾷ τῆς ποινῆς ἢ ἀργοπορία παρὰ νὰ διαχωρίζῃ ἐπιπλέον τὰς δύο ταύτας ἐννοίας. Ἡ βραδεῖα τιμωρία τυπῶται εἰς τὸν νοῦν τῶν θεατῶν, ὅχι πλέον ὡς τιμωρία τοῦ ἀδικήματος, ἀλλ' ὡς ἀπλοῦν θέαμα· διότι παραστένεται εἰς αὐτοὺς, ἀφοῦ ἐξασθενήσῃ εἰς τὰς ψυχὰς των ἡ φρίκη τοῦ ἀδικήματος, ἢ ὅποια ἤθελε κάμειν τῆς ποινῆς τὴν αἴσθησιν ἰσχυροτέραν. ¹

1. «Καλλίστα ἐπιμαίωται ὁ Περικλῆς, ὅτι ἡ μακρὰ ἀναβολὴ τῆς ποινῆς ἀφανίζει σχεδὸν ὅλην τὴν ἐλπίζομένην ἀπὸ τὴν παραδειγματισμὸν ὀφείλειται. Ἐν ὅρῳ τῆς κολάσεως τὸ ἀδικημα λησμενεῖται· καὶ ὁ θεατῆς δὲν βλέπει πλέον τὸν θάνατον τοῦ καταδίκου, ὡς ποινὴν τῆς κακίας του, εὐδ' αἰσθάνεται οὔτε τοῦ νόμου τὴν δικαιοσύνην, οὔτε τὸν κίνδυνον τῆς παραβάσεώς του· μόνον ἢ πρὸς τὸν κολαζόμενον ἀναιρέτης συμπαθῆσαι κατέχει τὴν φυχὴν του λίττα ἕως πολὺ πλέον ἀξιόλογος.

Σφίγγει πρὸς τούτοις τὸν ἀναγκαῖον δεσμὸν τῆς ποι-
νῆς καὶ τοῦ ἀδικήματος ἢ ἀναλογία τῆς ποινῆς μετὰ τὴν
φύσιν τοῦ ἀδικήματος. Ὅσον πλέον ἀναλογεῖ ἢ ποινὴ με-
τὰ τὸ ἀδικημα, τόσον ἰσχυρότερον πολεμεῖ τὴν ἐπιθυμίαν
τοῦ ἀδικήματος ὁ φόβος αὐτῆς, καὶ τόσον πλέον μακρύνει
τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸν σκοπὸν, πρὸς τὸν ὁποῖον τὴν
κατεύθυνεν ἡ ἀπατηλὴ ἔννοια τοῦ ἐλπιζομένου κέρδους
ἀπὸ τὴν παράβασιν τοῦ νόμου.

Συνήθεια εἶναι γὰρ κολάζωνται οἱ ἔνοχοι μικρῶν ἀδικη-
μάτων μετὰ τὴν φυλάκισιν. Ἄλλοτε πάλιν παιδεύονται
μετὰ τὸν ἐξορισμὸν, ἤγουν πέμπονται εἰς τόπους ξένους,
διὰ γὰρ δώσωσι παράδειγμα μακρᾶς καὶ σχεδὸν ἀνωφε-
λοῦς δουλείας εἰς ἔθνη, τὰ ὁποῖα αὐτοὶ δὲν ἐβλάψαν.

διὰ τὴν ὁποίαν πρέπει γὰρ κρίνεται χωρὶς ἀνκράτην ὁ φυλακισμένος,
εἶναι, ἔτι ἐνδέχεται ν' ἀποδειχθῇ ἀθῶος εἰς τὴν κρίσιν. Φρίττει ὅστις
συλλογισθῇ τὴν ἄλλοτε συνήθειαν εἰς τὴν Γαλλίαν προπαρασκευαστι-
κῆν βίαν οὖν ['18. ἀνωτέρ. σελ. 50] ἢ πρὸ τῆς κρίσεως ὅμως μακρὰ
φυλάκισις, ἂν καὶ ὅχι τόσο σκληρὰ, ὅσον ἡ προπαρασκευαστικὴ βίαν-
τος, προσέρχεται ἀπὸ τὴν αὐτὴν πηγὴν. Διότι καὶ εἰς τὰς δύο ταύτας
περιπτώσεις ὁ δικαστὴς πρῶτον ἐπιβάλλει ποινὴν εἰς τὸν ἐγκαλούμενον,
ἔπειτα ἐξετάζει μετὰ τὴν ἀνάπαυσίν του, ἂν ὁ πάσχων τὴν ποινὴν ἦναι
ἀθῶος ἢ ἔνοχος. Ἄφοῦ στερηθῇ τὴν ἐλευθερίαν ἔπειτ' ἢ ὀκτῶ μῆνας,
ἀφοῦ ὑποφέρῃ εἰς ὅλον ταῦτο τὸ διάστημα τῆς φυλακῆς τὴν φρίκην,
πρρουσιάζεται ὁ ταλαίπωρος εἰς τὴν κριτὴν, ὅστις, μετὰ τὴν ἐξέτασιν,
τὸν εὐρίσκει ἀθῶον. Ἔτι συμβαίνει ἐκ τούτου; Ἡ τιμὴ τοῦ βέβαιου ἀπο-
κατεστάθην, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ δὲν θέλει ἀποκατασταθῆν ποτέ· ἔχσεν
ἴσως εἰς τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς τὰ μίση γὰρ κερδίσθη τὰ πρὸς ζωὴν
ἀναγκαῖα, καὶ ἀνευρίσκει τὴν δυστυχίαν τοῦ οἰκογένεια εἰς κἀνὸν ἐργο-
στάσιον ἐλεημοσίνης, ὅπου ἢ ἔνδεια καὶ ἢ καταισχύνῃ τὴν ἀνάγκασιν
γὰρ καταφύγη. »

Ὀλίγον φοβίζει τοὺς ἀνθρώπους ἢ δημόσιος ποινὴ τῶν μεγάλων ἀδικημάτων, διότι ὀλίγοι καὶ δι' ὀλίγας αἰτίας παρκακινούνται νὰ τὰ πράξωσιν· ὅθεν θεωροῦν τὴν ποινὴν ὡς ἀλλοτρίαν, καὶ ὡς ἀδύνατον νὰ τὴν πάθωσιν αὐτοί. Εἶναι λοιπὸν ἰσχυρὸν νὰ κολάζωνται δημοσίως τὰ μικρὰ ἀδικήματα, πρὸς τὰ ὁποῖα κλίνει συνεχέστερον ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου· καὶ τοιουτοτρόπως, μακρυνόμενος ἀπὸ τὰ μικρὰ, μακρύνεται πολὺ πλέον ἀπὸ τὰ μεγάλα. Αἱ ποιναὶ πρέπει νὰ ἦναι ἀνάλογοι πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὰ ἀδικήματα, καὶ κατὰ τὴν δύναμιν, καὶ κατ' αὐτὸν ἔτι τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἐπιβάλλονται εἰς τοὺς κακούργους.

§ XX.

ΟΤΙ Ἡ ΠΟΙΝΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ἩΝΑΙ ΒΕΒΑΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΟΣ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΧΑΡΙΤΟΣ, ΠΡΟΤΥΝ ΣΤΙΧΩΡΗΣΕΩΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ.

Γίνεται μέγας χαλινὸς τῶν ἀδικημάτων ἢ ποινὴ, ὅχι τόσον ὅταν ἦναι σκληρὰ, ὅσον ὅταν ἦναι βεβαία καὶ ἀναπόφευκτος. Ἀναγκαῖα λοιπὸν εἰς τοῦτο εἶναι ἡ ἀγρυπνία ἰ τῶν ἀρχόντων, καὶ ἡ ἀδυσώπητος τοῦ δικαστοῦ

1. « Ὁ κακούργος, αὐτάπτης καθημερινῶν παραδειγμάτων τῆς ἀγρυπνίας τοῦ κριτοῦ, ἰπῶς εἶναι δυνατόν νὰ τολμήσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐλευθρίων του σκοποῦν; Ὅπου ἀτρέψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δὲν βλέπει παρά μάρτυρας ἐτοιμοὺς νὰ τὸν καταδώσῃ, καὶ τὴν δημόσιον κοπήγορον ἔτοιμον νὰ τὸν ἐγκαλέσῃ. Μόνη αὐτῶν ἢ ὄψις τὸν κάρνει νὰ τρέμῃ, νὰ χλωμαίξῃ, νὰ κρύπτεται· ζητεῖ σκιάν, καὶ δὲν εὑρίσκει πρὸ ποτε πλῆν

αυστηρότης, ἡ ὁποία, διὰ τὴν ἴσως ὠφέλιμος ἀρετὴ, πρέπει νὰ συναδεύεται μὲ νομοθεσίαν ἡμερον καὶ φιλάνθρωπον. Βαθύτερον ἐντυπώνεται εἰς τὰς ἀνθρωπίναις ψυχὰς ἡ μετρία, ἀλλὰ βεβαία ποινή, πᾶρὰ τὴν αὐστηροτέραν, τὴν ὁποίαν ἐλπίζει νὰ ἀποφύγῃ ὁ ἔνοχος. Ὅσον μικρὰ καὶ ἂν ἦναι τὰ κακὰ φοβίζουσι τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν ἦναι βέβαια καὶ ἀναπόφευκτα· ἀλλ' ἡ ἐλπίς (δῶρον οὐράνιον, πολλάκις ὄλων τῶν ἄλλων ἀντάξιον) μακρύνει ἀπὸ τὴν ψυχὴν τὴν ἔννοιαν τῶν κακῶν, μάλιστα ὅσας ἐνδυναμώνεται μὲ τὸ παράδειγμα τῆς ἀτιμωρησίας, τὴν ὁποίαν χαρίζει συχνὰ εἰς τοὺς ἐνόχους ἢ πλεονεξία, ἢ ἡ ἀδυναμία.

Ἀπολύεται κάποτε ἀπὸ τὴν ποινὴν ὁ ἔνοχος μικροῦ ἀδικήματος, ἂν ὁ ἀντίδικος τὸ συγχωρήσῃ. Τοιαύτη συγχώρησις, ἂν καὶ φιλάνθρωπος, ἐναντιοῦται εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον. Δὲν ἔχει τὴν ἐξουσίαν ὁ κατὰ μέρος πολίτης νὰ ἐξαλείψῃ, μὲ τὴν συγχώρησιν τοῦ ἀδικήματος, τὸν ἀναγκαῖον παραδειγματισμὸν, ὡς ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ χαρίσῃ τὴν πλήρωσιν τῆς ζημίας, τὴν ὁποίαν ἔπαθεν ἀπὸ τὸν ἔνοχον. Τὸ δίκαιον τοῦ κολάζειν δὲν εἶναι δίκαιον ἑνὸς μόνου, ἀλλ' ὄλων ὁμοῦ τῶν πολιτῶν, ἢ τοῦ

ἄγληρὸν φῶς. Μόλις συλλογίζεται τὴν κακοεργίαν, καὶ τὴν καταπλάκωνει εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του, φοβούμενος μὴ καὶ ἐκεῖ τὴν ἀνακαλύψῃ ὁ ἀξυθερμῆς ὀφθαλμὸς τοῦ δικαστοῦ. Φεύγει τέλος πάντων τὴν γῆν, ἥτις δὲν ὑποφέρει τὴν κακίαν, ἢ μεταβάλλεται εἰς ἀγνοῦν πολίτην, ἀπειπόμενος νὰ μείνῃ ἀτιμωρητὸς κακός. » SERRAN, Discours sur l'administration de la justice criminelle.

Ἡγεμόνος. Ὁ κατὰ μέρος πολίτης δύναται νὰ χαρίσῃ τὸ ὅποῖον ἔχει τοῦ δικαίου τούτου μερίδιον, ἀλλ' ὄχι νὰ σφετερισθῇ καὶ τῶν λοιπῶν τὰς μερίδας.

Ὅσον εἶναι μετριώτεραι αἱ ποιναὶ, τόσον ὀλιγώτερον ἀναγκαῖαι γίνονται ἡ συμπάθεια καὶ ἡ συγχώρησις τῶν ἀδικημάτων, καὶ ἤθελ' εἶσθαι εὐτυχέστερον, ἂν ἐλογίζοντο καὶ παντάπασιν ὀλέθρια. Ὅθεν ἡ συμπάθεια τοῦ Ἡγεμόνος, ἥτις ἀναπληροῦναι πολλάκις τὸν τόπον ὄλων τῶν λοιπῶν ἀρετῶν καὶ καθηκόντων τοῦ Ὁρόνου, ἔπρεπε νὰ ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν ὀρθὴν νομοθεσίαν, τῆς ὁποίας εἶναι μέτρια αἱ ποιναὶ, καὶ πρύχειρος καὶ κανονικὸς τοῦ δικάζειν ὁ τρόπος. Ἀπάνθρωπος ἤθελε φανῆν αὕτη ἡ ἀλήθεια εἰς ἐκείνους, ὅσοι εἶναι συνειθισμένοι εἰς τὴν ἀταξίαν τῆς παρούσης ἐγκληματικῆς νομοθεσίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ χάρις καὶ ἡ συγχώρησις γίνονται ἀναγκαῖαι διὰ τὴν ἀτοπίαν τῶν νόμων, καὶ τῶν ποινῶν τὴν σκληρότητα. Ἐὐδαιμονία τῆς συγχωρήσεως τῶν ἀδικημάτων, τὸ κάλλιστον τοῦ Ὁρόνου προνόμιον, τὸ πλέον ἐράσμιον ἰδίωμα τῶν Ἡγεμόνων, εὐεργετικῶν οἰκονόμων τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας, εἶναι τρόπον τινὰ σιωπηρὸς ἔλεγχος, καὶ ἀρρήτος ἀποδοκιμασία τῆς ἀτελείας τῶν παλαιῶν νόμων, τοὺς ὁποίους ὄχιως βοηθεῖ ἡ πρόληψις τοῦ μακροῦ χρόνου, τὸ πλῆθος τῶν ἐξηγητῶν καὶ τῶν συγγραφέων, ἡ σεμνὴ παρασκευὴ τῶν ἀπείρων διατυπώσεων, καὶ αὕτη ἡ συναίνεσις τῶν πλείον πειθανῶν, ἂν καὶ ὀλιγώτερον φοβερῶν, ἡμισόφων. Μὲ ὅλον τοῦτο ἡ συμπάθεια ἀνήκει εἰς τὸν νομοθέτην, καὶ ὄχι εἰς τὸν ἐνεργοῦντα τοὺς νόμους, πρέπει νὰ λαμπρύνῃ τὰς νομικὰς βίβλους, καὶ ὄχι τὰς

μερικὰς κρίσεις· διότι ὅστις δείχνει εἰς τοὺς ἀνθρώπους δυνατὴν τὴν συγχώρησιν, καὶ τοὺς διδάσκει, ὅτι ἡ ποινὴ δὲν εἶναι ἀναγκαῖον ἐπακολούθημα τῶν ἀδικημάτων, ἀνάπτει τὴν ἐλπίδα τῆς ἀτιμωρησίας εἰς τὰς ψυχὰς των, καὶ τοὺς κάμνει νὰ λογίζωνται τὰς μὴ συγχωρουμένας ποινὰς (ἐπειδὴ εἶναι δυνατὴ ἡ συγχώρησις) ὡς βίας καὶ καταδυναστείας, ὄχι ὡς δικαιοσύνης ψηφίσματα. Ὄταν ὁ ἄρχων συγχωρῇ, θυσιάζει τὴν δημόσιον ἀσφάλειαν εἰς ἓνα μερικὸν πολίτην, καὶ μὲ ταύτην τὴν μερικὴν πράξιν, ὑπαγορευμένην ἀπὸ τυφλὴν φιλάνθρωπίαν, ἐκθέτει ψήφισμα κοινὸν ἀτιμωρησίας. Ἀδυσώπηται λοιπὸν πρέπει νὰ ᾔηται οἱ δικασταὶ εἰς τὰς μερικὰς περιστάσεις, ἀλλὰ πρῶτος, συγκαταβατικὸς καὶ φιλάνθρωπος ὁ νομοθέτης. Ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων, χρεωστεῖ νὰ θεμελιώσῃ τὴν οἰκοδομὴν τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας ἐπάνω τῆς ὁποίας καθεὶς ἔχει ἀγάπης τῆς ἰδίας του εὐδαιμονίας, καὶ νὰ κάμῃ εἰς τρόπον, ὥστε τὸ κοινὸν συμφέρον νὰ γεννᾶται ἀπὸ τὰ κατὰ μέρος εἰς καθεὶνα συμφέροντα· τοιοῦτοτρόπως δὲν θέλει πλέον ἀναγκάζεσθαι νὰ χωρίζῃ μὲ νόμους μερικῶς συχνούς, καὶ μὲ θεραπείας αὐτοσχεδίους, τὸ κοινὸν συμφέρον ἀπὸ τὸ μερικὸν, καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἀγαθὴν τῆς κοινῆς σωτηρίας μὲ τὸν φόβον καὶ μὲ τὴν ἀπιστίαν. Ὡς βαθύς καὶ συμπαθὴς φιλόσοφος, χρεωστεῖ νὰ συγχωρῇ εἰς τοὺς ἰδίους του ἀδελφοὺς, τοὺς ἀνθρώπους, νὰ ἀπολαύσῃ μὲ εἰρήνην τὴν μικρὰν ἐκείνην τῆς εὐδαιμονίας μερίδα, ὅσπην ἐχάρισεν εἰς αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς τὸ ὕψιστον ὄν, τὸ πρῶτιστον αἶτιον τοῦ ἀπείρου συστήματος τοῦ Παντός.

§ XXI.

ΠΕΡΙ ΑΣΥΛΩΝ.

Ζητήσεως ἄξια εἶναι καὶ ταῦτα· ἂν ᾖναι δηλαδὴ δίκαια τὰ ἄσυλα, καὶ ὠφέλιμος, ἢ βλαβερὰ ἢ ἀμοιβαία συνθήκη τῶν Ἑθνῶν νὰ παραδίδωσιν εἰς ἀλλήλους τοὺς φυγάδας ἐνόχους. Ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας δὲν πρέπει νὰ εὐρίσκωνται ἄσυλα, ἢ γοῦν τόποι ἐλεύθεροι ἀπὸ τοὺς νόμους. Τῶν νόμων ἡ δύναμις πρέπει νὰ τρέχη κατόπι καθενὸς πολίτου, καθὼς ἡ σκιά ἀκολουθεῖ τὸ σῶμα. Δὲν διαφέρει ἡ ἀτιμωρησία ἀπὸ τὸ ἄσυλον, πλὴν κατὰ τὸ πλεόν καὶ ὀλιγώτερον· καὶ, ἐπειδὴ τῆς ποινῆς ἡ δύναμις κρέμεται πλεόν ἀπὸ τὸ ἄφρευκτον παρὰ ἀπὸ τὴν αὐστηρότητα, τὰ ἄσυλα παρακινουῦν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰς κακίας πλεόν ἀφ' ὅ,τι τοὺς ἀπομακρύνουν ἀπ' αὐτὰς αἱ ποιναί. Ὅστις πολυπλασιάζει τὰ ἄσυλα, κατασκευάζει τύσας μικρὰς ἡγεμονίας· διότι ὅπου δὲν κυριεύουν οἱ νόμοι, ἐκεῖ κινδυνεύουν νὰ γεννηθῶσι νέοι νόμοι ἐναντίοι εἰς τοὺς κοινοὺς, καὶ ἀκολουθῶς φρονήματα ἐναντία εἰς τὸ φρόνημα τοῦ ὀλοκλήρου πολιτικοῦ συστήματος. Πᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία, ὅτι τὰ ἄσυλα ἐγέννησαν μεγάλας μεταβολὰς εἰς τὰς πολιτικὰς κοινωνίας, καὶ εἰς τῶν ἀνθρώπων τὰς ὑπολήψεις.

Δισχυρίζονται τινές, ὅτι πᾶν ἀδίκημα, δηλαδὴ πᾶσα πράξις ἐναντία τῶν νόμων, δύναται νὰ κολασθῇ παντοῦ, καὶ ἂν δὲν ᾔθελε πραχθῆν εἰς τὸν αὐτὸν ἐκεῖνον τόπον, ὅπου κολάζεται· ὡς γὰρ ᾔητον ὁ χαρακτήρ τοῦ ὑπηκόου

ἀνεξάλειπτος, ἤγουν ὁ αὐτὸς μὲ τὸν χαρακτήρα τοῦ δούλου, ἢ καὶ χειρότερος· ὡς νὰ ἠδύνατό τις νὰ ἦναι ὑπήκοος τινὸς ἐπικρατείας, καὶ νὰ κατοικῇ ἄλλην· ὡς νὰ ὑπέκειντο αἱ πράξεις του εἰς δύο ἡγεμόνας, εἰς δύο νομοθεσίας, πολλάκις ἀντιφασκούσας. Νομίζουν ὡσαύτως τινές, ὅτι ἡ πραχθεῖσα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν (παραδείγματος χάριν) κακία δύναται νὰ κολαθῇ εἰς τοὺς Παρισίους, διὰ τὴν μεταφυσικὴν ταύτην αἰτίαν, ὅτι ὅστις ἀδικεῖ τὴν ἀνθρωπότητα, ἄξιός ἐστίν τῆς κοινῆς ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἀποστροφῆς καὶ βδελύξεως· ὡς νὰ ἦτον ὁ κριτὴς ἐκδικητὴς τῆς κοινῆς αὐτῶν αἰσθήσεως, καὶ ὄχι τῶν συνθηκῶν, αἱ ὁποῖαι τοὺς συνδέουσι μετ' ἀλλήλων. Ὁ τόπος τῆς πεινῆς πρέπει νὰ ἦναι αὐτὸς ὁ τόπος, ὅπου ἐπράχθη τὸ ἀδίκημα· ὅτι ἐκεῖ μόνον, καὶ ὄχι ἄλλου, ἀναγκάζονται οἱ πολῖται νὰ βλάψωσι τὸν κακοῦργον συμπολίτην, διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν κοινὴν βλάβην. Ἀλλ' εἰς τὸν τόπον, ὅπου δὲν ἐπράχθη τὸ κακόν, ὁ κακοῦργος δὲν ἠθέτησε συνθήκας πολιτικῆς κοινωνίας, τῆς ὁποίας δὲν ἦτο μέλος· νὰ διωχθῇ μόνον ἐμπορεῖ ἐκεῖθεν, ἂν ἦναι φοβερὸς εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ κολασθῇ κατὰ τοὺς νόμους, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐκδικηταὶ τῶν συνθηκῶν, καὶ ὄχι τῆς ἐσωτερικῆς κακίας τῶν πράξεων.

Ἀλλ' εἶναι ἄρα ὠφέλιμον εἰς τὰ ἔθνη νὰ παραδίδωσιν ἀμοιβαίως τοὺς κακοῦργους; Δραστικώτατον μέσον νὰ ἐμποδίζωνται αἱ κακίαι ἢ εἶθαι βέβαια ἢ πληροφορία τοῦ κακοῦργου, ὅτι εἰς κἀνένα τύπον τῆς γῆς δὲν θέλει ἐλευθερωθῆν ἀπὸ τὴν ὀφειλομένην εἰς αὐτὸν ποινήν.

Μ' ὅλον τοῦτο γὰρ πολὺ νὰ κρίνω ὠφέλιμον τὴν ἀμοιβαίαν τᾶστέην παράδοσιν, ἕωσοῦ δὲν ἀσφαλισθῇ ἡ καταπιεζομένη ἀθωότης, καὶ ἡ μισουμένη ἀρετὴ, μὲ νόμους πλέον καταλλήλους εἰς τῶν ἀνθρώπων τὰς χρείας, καὶ μὲ ποινὰς μετριωτέρας, ὑπαγορευμένας ἀπὸ τοὺς νόμους, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν αὐτογνώμονα κρίσιν καὶ ὑπόληψιν τῶν ἀνθρώπων· ἕωσοῦ δὲν ἀποδιώξῃ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην καὶ περιουσίαν εἰς μόνον τῆς Ἀσίας τὰς ἀπείρους πεδιάδας τὴν τυρηνίαν· ὁ ὀρθὸς λόγος, ὅστις ἐνόησε ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰ συμφέροντα τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν ὑπηκόων.

§ XXII.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΚΡΑΤΕΩΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ.

Ἔστιν ἄρα ὠφέλιμον εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν νὰ κηρύττῃ ὁ ἡγεμὼν βραβεῖον εἰς τὸν ὅστις ἤθελε φονεῦσαι τὸν κακοῦργον, καὶ νὰ κάμνῃ δῆμιον καθένα πολίτην, ἐξοπλίζων τὴν χεῖρά του κατὰ τοῦ συμπολίτου; Ἢ ἔφυγεν ἔξω τῶν ὁρίων τῆς ἐπικρατείας ὁ ἔνοχος, ἢ εὑρίσκεται ἔτι ἐντὸς τῶν ὁρίων. Ἄν ἔφυγεν, ὁ ἡγεμὼν, κηρύττων βραβεῖον εἰς τὸν φονέα του, παρακινεῖ τοὺς πολίτας εἰς κακοουργίαν, καὶ τοὺς βάλλει εἰς κίνδυνον νὰ παιδευθῶσιν ἀπὸ νόμους ἄλλης ἐπικρατείας· ἀδικεῖ δ' ἀκόμη καὶ τὴν ἐπικράτειαν, εἰς τὴν ὁποίαν κατέφυγεν ὁ ἔνοχος, καὶ σφετεριζόμενος ἀλλοτρίαν ἐξουσίαν, δίδει τὴν ἀδειαν εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη νὰ σφετερισθῶσι τὴν ἰδικήν του, ἂν ἡ περίστασις τὸ καλέσῃ. Ἄν ὁ ἔνοχος εὑρίσκεται ὅτι ἐντὸς τῶν ὁρίων, ἢ κήρυξις τοῦ βραβείου δίδει τὴν

ἀδυναμίαν τοῦ ἡγεμόνος. Διότι ὅστις ἔχει τὴν δύναμιν
 γὰρ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν, δὲν ζητεῖ πλὴν τὴν ἀγοράσῃ ἀπὸ
 ἄλλους¹. Ἀπατρέπει ἀκόμη ἢ τοιαῦτα κήρυξις ὅλας τὰς
 ἐγνοίας τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἠθικῆς, αἱ ὁποῖαι καὶ χω-
 ρίς αὐτῆς εὐκόλα σαλευθῶνται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν.
 Τοιοῦτοτρόπως ὁ νομοθέτης ποτὲ μὲν παρακινεῖ εἰς τὴν
 προδοσίαν, ποτὲ δὲ τὴν κολάζει σφίγγει μὲ τὴν μίαν
 χεῖρα τοὺς δεσμοὺς τῆς συγγενείας καὶ τῆς φιλίας, καὶ
 βραβεύει μὲ τὴν ἄλλην ἐκείνον, ὅστις τοὺς διασπᾷ. Πάν-
 τῃτε ἀτιφάσκων εἰς ἑαυτὸν, ποτὲ μὲν παρναρῶν τὰς
 ὑπόπτους ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ποτὲ δὲ διασπείρει τὴν
 ὑπόψιν εἰς αὐτάς· διὰ γὰρ ἐμποδίση μίαν κακίαν, γίνεται
 αἴτιος γὰρ πρὸς ἑκατόν. Τοιαῦτα μέσα μεταχειρί-
 ζονται τὰ ἀδύνατα ἔθνη, τῶν ὁποίων οἱ νόμοι δὲν εἶναι,
 πλὴν καινουργήσεις προσωρινὰ παλαιᾶς καὶ πάντοθεν κλο-

1. Δὲν εἶναι δύναμις, τὴν ὁποῖαν δὲν ἤθελ' ἐμπεράσαι ἢ ἀποφύγη
 ὁ ἄνθρωπος· καὶ τότε ἡ δύναμις δὲν εἶναι πλέον δύναμις. Ἐπιθυμοῦν
 γὰρ ἐπεριωρίζετο ἢ ἐπικήρυξις τῶν χρημάτων εἰς μόνον τὰ ἀπάνθρωπα
 καὶ δεινότατα ἀδικήματα, καὶ ἐξαιρέτως εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀμέσως
 στοχάζεται τὴν διάλυσιν καὶ καταστροφὴν τῆς πολιτι-
 κῆς κοινωνίας. Σημ. τοῦ Διδεκστ.

Ἐδῶ λαμβάνουν τέλος αἱ σημειώταις τοῦ Διδεκστου, εἰς τὰς ὁποίας
 προσθέτει τὸν ἐξῆς ἐπίλογον.

Τοσαῦτα εἴρηκα ἀντιφράσεις ἄξια εἰς τὸ κάλλιστον, εὐφυστάτον καὶ
 φιλανθρωπώτατον τοῦτο σύγγραμμα. Ἡ κοινὴ τῶν ἀνθρώπων ὠφέλεια
 ἀπαιτεῖ νὰ ἐξακριβωθῶσιν ἕσα λέγει ὁ συγγραφεὺς, καὶ νὰ ἀποδειχθῶ-
 σιν ἀπὸ ἀρχῆς μέχρι τέλους καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Ἰουδαῖον λαόν· διότι αἱ
 ὠφέλιμοι ἀλήθειαι διὰ τοῦ Ἰουδαίου λαοῦ πρέπει νὰ περάσωσι πρῶτον,
 διὰ γὰρ φησὶν ὡς Ἰωὴλ λαοῦ εἰς αὐτάς τῶν ἡγεμόνων τὰς ἀκοάς.

νουμένης οἰκοδομῆς. Ἐξεναντίας, καθόσον φωτίζονται μετὰς ἐπιστήμας τὰ ἔθνη, ἡ ἄδολος καὶ ἀνύποπτος πρὸς ἀλλήλους πίστις γίνεται ἐπιπλέον ἀναγκαία, καὶ συγκερνᾶται τέλος πάντων μετὰ τὴν ἀληθῆ πολιτικὴν αἰμηχανουργίαι, αἱ στασιώδεις φατρίαι, αἱ σκοτειναὶ καὶ στραγγαλιώδεις ὁδοὶ ἀνακαλύπτονται εὐκολώτερον, καὶ τὸ κοινὸν συμφέρον νικᾷ τὰ κατ' ἰδίαν εἰς καθένα συμφέροντα. Καὶ αὐτοὶ οἱ χρόνοι τῆς βαρβαρότητος, εἰς ὅσους ἡ δημοσίος ἠθικὴ ἐκυβέρνα καὶ ἐδιώριζε τὴν κατὰ μέρος καθενὸς ἠθικὴν, ἐμποροῦν νὰ διδάξωσι τοὺς σημερινούς φωτισμένους χρόνους. Ἀλλ' ὅταν οἱ νόμοι ἀνταμείβωσι τὴν προδοσίαν, ὅταν σπείρωσιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πολιτῶν τὴν πρὸς ἀλλήλους ὑποψίαν, καὶ τοὺς κινῶσιν εἰς λαθραῖον πόλεμον κατ' ἀλλήλων, τότε ἐναντιοῦνται εἰς ταύτην τὴν ἀναγκαιστάτην τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς Πολιτικῆς ἔνωσιν, ἣτις ἤθελε δώσειν εἰς τὰ ἔθνη τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον μακροτέραν ἀνεσίαν τῶν κακῶν, ὅσα τὸν θλίβουν.

§ XVIII.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΛΟΓΙΑΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΝΩΝ.

Συμφέρει κοινῶς εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅχι μόνον νὰ μὴ πράττωνται ἀδικήματα, ἀλλ' ἀκόμη καὶ νὰ γίνωνται τόσον σπανιώτερα, ὅσον εἶναι ἐπιβλαφέστερα εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν. Ὅθεν ὅσον πλέον ἐναντιοῦνται εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον τὰ ἀδικήματα, καὶ ὅσον ἰσχυρότερα ἀφορμαὶ παρακινουῦν εἰς τὴν πράξιν των, τόσον ἰσχυρό-

τερα ἔμπόδια χρεωστεῖ νὰ προβάλλῃ ὁ νόμος, διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπ' αὐτὰ τοὺς ἀνθρώπους. Πρέπει λοιπὸν ἐξανάγκης νὰ ᾔηται ἀνάλογοι αἱ ποιναὶ μὲ τὰ ἀδικήματα.

Ἐὰν ἡ ἡδονὴ καὶ ὁ πόνος κινῶσι τὰ αἰσθητικὰ ὄντα εἰς πᾶσαν ἐνέργειαν, ἐὰν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Θρησκείαν, ὁ ὕψιστος νομοθέτης, μὴν ἀρκούμενος εἰς τὰ ἄλλα μέσα, ὅσα κινοῦν τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς αὐτὰς ἔτι τὰς πλέον ἀξιολόγους πράξεις, ἐπρόσθεσε τὰς ποινὰς καὶ τὰς ἀμοιβὰς, φανερόν, ὅτι ἡ ποινὴ πρέπει νὰ ᾔηται ἀνάλογος μὲ τὸ ἀδίκημα. Ἡ ἄνισος διανομὴ τῶν ποινῶν γενεᾷ ταύτην τὴν καθημερινὴν, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ὀλίγον παρατηρημένην ἀντίφασιν, νὰ γίνωνται δηλαδὴ αἱ ποιναὶ αἰτίαι τῆς πράξεως τῶν αὐτῶν ἐκείνων ἀδικημάτων, τὰ ὅποια ζητοῦν νὰ ἐμποδίσωσιν. Ἐὰν εἰς ἄνισα δύο ἀδικήματα διορισθῇ ἴση ποινὴ, οἱ ἄνθρωποι, μὴν ἀπαντῶντες ἰσχυρότερον ἔμπόδιον εἰς τὴν πράξιν τοῦ μεγαλυτέρου ἀπὸ τα δύο, θέλουν ἀναμφιβόλως τὸ πράξιν, ὅσάκις ἐλπίζουν ἀπ' αὐτὸ πλειότερον κέρδος. Ὅστις βλέπει κολαζομένους μὲ τὴν αὐτὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, κ' ἐκείνον, παραδείγματος χάριν, ὅστις ἐφόνευσε Φασιανὸν ὄρνιθα, καὶ τὸν ἀνθρωποκτόνον, ἢ τὸν πλαστογράφον, οὐδεμίαν πλέον διαφορὰν θέλει κάμειν μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀδικημάτων. Καὶ τοιουτοτρόπως ἐξαλείφονται ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν τὰ ἠθικὰ αἰσθήματα, τὰ ὅποια πολλοὶ αἰῶνες καὶ πολλὰ αἵματα, μὲ μεγάλην βραδύτητα καὶ δυσκολίαν, ἐγέννησαν εἰς αὐτὴν, καὶ διὰ τῶν ὁποίων τὴν σύστασιν ἐκρίθη ἀναγκαία ἡ βοήθεια τῆς

Θρησκείας, καὶ ἡ σεμνὴ παρασκευὴ τοσούτων δικαστικῶν τύπων.

Ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐμποδισθῶσιν ὅλαι αἱ ἀταξίαι, ὅσαι συμβαίνουσι εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν ἀπὸ τὸν γενικὸν πόλεμον τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν. Αὐξάνουσι αὐταὶ ἀναλόγως μὲ τὸν πληθυσμὸν τῶν ἀνθρώπων, καὶ μὲ τὴν ἀλληλομαχίαν τῶν μερικῶν συμφερόντων, ἀδυνάτων νὰ κατευθυνθῶσιν εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον μὲ γεωμετρικὴν ἀκρίβειαν. Εἰς τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην, ἀντὶ τῆς γεωμετρικῆς ἀκρίβειας, ἀνάγκη εἶναι νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸν ὑπολογισμὸν τῶν πιθανοτήτων. Αἱ ἀταξίαι, καθὼς ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει, αὐξάνουσι πάντοτε ἀναλόγως μὲ τὴν ἔκτασιν τῆς βασιλείας τοῦ ἔθνους· καὶ ἐπειδὴ ἐλαττοῦται κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὸ ἔθνικόν φρόνημα, αὐξάνει ἡ πρὸς τὰ ἀδικήματα κλίσις κατὰ τὸ μέτρον τῆς ὠφελείας, τὴν ὁποίαν ἐλπίζει καθεὶς ἀπ' αὐτά. Ὅθεν εἰς τοιαύτην περίστασιν ἐξανάγκης αὐξάνει ἐπὶ πλέον καὶ πλέον καὶ τῶν ποινῶν ἢ αὐστηρότης.

Ἡ δύναμις ἢ κινῆσις καθένας πρὸς τὸ συμφέρον του, ὁμοίᾳ μὲ τὴν φυσικὴν βεβήτητα, δὲν παύει νὰ ἐνεργῇ, πλην ἀφροῦ ἀπαντήσῃ ἐμπόδια. Ἀποτελέσματα τῆς δυνάμεως ταύτης εἶναι ὅλαι τῶν ἀνθρώπων αἱ πράξεις. Ὅταν αὐταὶ μάχωνται πρὸς ἀλλήλας, αἱ ποιναὶ, τὰς ὁποίας ὀνομάζω Πολιτικὰ ἐμπόδια, δύνανται νὰ ἐμπυδίσωσι τὰ ὀλέθρια ταύτης τῆς ἀλληλομαχίας ἀκολουθήματα, ἀλλ' ὅχι καὶ νὰ ἐξαλείψωσι τὴν αἰτίαν αὐτῆς, ἢ γουὶν τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν, ἣτις εἶναι ἀχώριστος ἀπὸ καθενὸς ψυχῆν. Ὅθεν ὁ νομοθέτης, μιμούμενος τὸν σοφόν

ἀρχιτέκτονα, χρέωστέϊ νὰ ἀντιστέκη εἰς ἐκεῖνας τὰς κλίσεις τῆς βκρύτητος, ὅσαι φοβερίζουν πτώσιν, καὶ νὰ συναθροίζη εἰς ἓν ὅλας ἐκεῖνας, ὅσαι συμβάλλουν εἰς στήριξιν καὶ διαμονὴν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ πολιτεύματος.

ὑποθέτοντες ἀναγκαίαν τὴν ἔνωσιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς ὁποίας ἠναγκάσθησαν ἀπὸ τὴν ἀλληλομαχίαν τῶν μερικῶν συμφερόντων νὰ κάμωσι συνθήκας, δυνατόν εἶναι νὰ ἐπινοήσωμεν πρόοδον, ἢ κλίμακα ἀδικημάτων, τῆς ὁποίας ὁ ὑψιστος βαθμὸς νὰ ἦναι ὅ,τι ἀδίκημα ἀνατρέπει ἀμέσως τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν, καὶ ὁ ἔσχατος, ἢ ὅσον δυνατόν ἐλαχίστη ἀδικία, τὴν ὁποίαν καθὲν μέλος αὐτῆς δύναται νὰ πάθῃ ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων βαθμῶν περιέχονται ὅλαι αἱ εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον ἐναντιούμεναι πράξεις (ἤγουν ὅλα τὰ ἀδικήματα), καὶ ἀκολουθοῦν ἢ μία τὴν ἄλλην κατὰ βαθμοὺς ἀνεπαισθήτους ἀπὸ τὸν ὑψιστον ἕως εἰς τὸν ἔσχατον. Ὅθεν, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ προσαρμοσθῇ ἡ γεωμετρικὴ ἀκρίβεια εἰς τοὺς ἀπείρους καὶ σκοτεινοὺς τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων συνδυασμοὺς, ἔπρεπεν ὡσαύτως νὰ ἐπινοηθῇ πρόοδος, ἢ κλίμαξ ποινῶν, ἀνάλογος μὲ τὴν κλίμακα τῶν ἀδικημάτων, καταβαίνουσα ἀπὸ τὴν αὐστηροτάτην εἰς τὴν μετριωτάτην ποινὴν. Τοιαύτη ἀκρίβης καὶ γενικῆ κλίμαξ ἀδικημάτων καὶ ποινῶν ἤθελ' εἶσθαι ἐνταυτῇ πιθανὸν καὶ κοινὸν μέτρον τοῦ βαθμοῦ τῆς τυραννίας ἢ τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἡμερότητος ἢ ἀγριότητος ἐκάστου ἔθνους. Ἀρκεῖ μ' ὅλον τοῦτο εἰς τὸν σοφὸν νομοθέτην νὰ σημειώσῃ τοὺς γενικωτέρους βαθμοὺς τῶν δύο κλιμάκων,

καὶ νὰ μὴ συγχέῃ τὴν τάξιν, ἐπιβάλλων ποινὰς τοῦ ἐσχάτου εἰς ἀδικήματα τοῦ ἀνωτάτου βαθμοῦ. 1

1. « Οἱ νόμοι μας δὲν ἐδιάκριναν εὔτε τὰ ἀδικήματα εὔτε τὰς ποινὰς, οὔδ' ἐδιαίρισαν τὰς κακίας κατὰ γένος, κατ' εἶδος, κατὰ βαθμὴν, κατὰ τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν. Πόσον ἕμως διαφέρουν αἱ κακίαι κατὰ τὸ ἀντικείμενον! Ἄλλαι πολεμοῦν ἁμέσως τοὺς κατὰ μέρος πολίτας, ἄλλαι καινῶς τὴν πολιτείαν, ἄλλαι τὸν ἡγεμόνα, ἄλλαι τὸν θεόν. Ἰδέσθαι διαφορὰ ἀκρίβη εἰς τὸν βαθμὸν! Πόσας διαφορὰς δυσδικακρίτους εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν χρεωσταῖ ὁ κριτὴς νὰ διακρίνῃ! ἀπὸ τὴν ἀναυθιλάθειαν ἕως τὴν ἰερασυλίαν, ἀπὸ τὸν γογγυσμὸν ἕως τὸν στασιασμὸν, ἀπὸ τὸν φρενισμὸν ἕως τὸν φόνον, ἀπὸ τὴν κακολογίαν ἕως τὴν δυσφημίαν, ἀπὸ τὴν φήλωσιν [filouterie] ἕως τὴν μετὰ βίαν κλοπὴν. » **SERRAN,** Discours sur l' administrat. de la justice criminelle.

« Ὅ,τι πρῶτον μ' ἐκπλήττει εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ποινικῶν νόμων τῆς Ἀγγλίας εἶναι, ὅτι μεταξὺ τῶν καθημερινῶν ἀνθρωπίνων πράξεων ἀριθμοῦνται ἑκατὸν ἐξήκοντα ὀρισμέναι μὲ δόγμα τῆς Συγκλήτου θανάτου ἀξίαι πράξεις. Εἰς τὸν φρικτὸν τοῦτον κατάλογον εὐρίσκεις πταίσματα μόλις ἀξία σωματικῆς κολάσεως, ἐνῶ σιωποῦνται ἄλλα δεινὰ ἀνοσιουργήματα. Ἢ πλὴν μικρὰ καὶ χωρὶς βίαν κλοπὴ καλᾶζεται πολλάκις ἴσα καὶ τὸ ἀνομώτατον ἀδίκημα. Ἐνὸς προβάτου ἢ ἄλλου κτήνους ἀπελασία, μικροῦ πράγματος ἀπὸ χεῖρας τινὸς ἄρπαγή, καὶ φυγὴ, τεσσαράκοντα σελίγγων [Shillings] κλοπὴ εἰς οἶκον, ἔπου κατοικεῖ ὁ κλέπτης, ἢ πέντε εἰς ἐργαστήριον τινὸς δώδεκα πένγκων [Pence] ἄρπαγή ἀπὸ σάκκου, ὅλα ταῦτα κολᾶζονται μὲ θάνατον, ἐνῶ δὲν κρίνεται ἀξία θανάτου ἢ ψευδομαρτυρία, ἣτις βάλλει τὴν ζωὴν τοῦ ἐγκαλουμένου εἰς κίνδυνον, ἢ ἢ κατὰ τῆς ζωῆς ἐπιχειρήσεις, καὶ ἂν ᾖται υἱαῦ κατὰ πατρός. Χρηματικὴ ζημία καὶ φυλάκισις εἶναι ἢ μόνη ἱκανοποίησις, εἰς τὴν ὁποίαν ὑποβάλλεται ὅστις πληγώσῃ ἀνιάτως μὲ μάχαιραν, εἰάν μόνον ὁ πληγωμένος μετὰ μικροῦς πόνους ἐμπορῇ ἀκόμα νὰ ζήτῃ ζωὴν ἐδυνηράν καὶ ἄρρωστον. Δὲν εἶναι αὐστηροτέρα ἢ ποινὴ τοῦ πυρκαέως, εἰάν κατοικῇ μὲ ἐνοίκιον τὴν καιομένην εἰλίαν, κ' ἂν ᾖθιγ' εἶσθαι εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως ἢ οἰκίαν, καὶ ἀκλόουθως ᾖθελαν κινδυνεύσειν πολλοὶ πολῖται νὰ πυρποληθῶσι. » **MICHAELU,** Observat. sur Bicêtre,

« Πλάγος τις, ὀνομαζόμενος Κωνσταντίνος Δούκας, διήγειρεν ἐπα-
νόστασιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἐκρατήθη κ' ἐκαταδικάσθη νὰ
μαστιγώῃ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκατήγόρησαν ἐπίσημα τινὰ πρόσωπα, κατε-
κρίθη νὰ καῖ, ὡς συκοφάντης. Πρᾶγμα παράδοξον, ὅτι εὑρηκαν τοιαύ-
την ἀναλογίαν τῶν ποινῶν μεταξύ δύο ἐγκλημάτων ὀνομοίων, τῆς
καθουσιώσεως καὶ τῆς συκοφαντίας. — Ἐβδουμήκοντα πολῖται ἐσυνώ-
μοσαν κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ Αὐτοκράτορος Βασιλείου· ἐπρόσταξε νὰ τοὺς
μαστιγώσῃ καὶ νὰ τῶν καύσῃ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ
λοιποῦ σώματος. Ὁ αὐτὸς αὐτὸς Βασιλεὺς, κυνηγῶν, ἐμπλέχθη ἀπὸ
τὴν ζώνην εἰς κέρατα ἐλαφίου· ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀκολουθοὺς ἔκοψε μὲ τὴν
σπαθίον τὴν ζώνην, καὶ ἐλύτρωσε τὸν Αὐτοκράτορα ἀπὸ τὸν κίνδυνον·
ἔκοψε καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀκολουθοῦ, διότι (ἔλεγε)
ἔσυρε μάχαιραν κατ' αὐτοῦ. ἹΤίς ἐμπορεῖ νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ αὐτὸς
ἡγεμῶν ἔκαμε τὰς δύο ταύτας κρίσεις; — Εἰς τὴν Κίνα, οἱ ἀνδρο-
φῶνοι κλέπτει κατὰ κερματίζονται εἰς κομμάτια, ἀλλ' ὅχι εἰ χωρὶς
φόνον κλέπτοντες· διὰ τὴν διαφορὰν ταύτην οἱ κλοῦργοι κλέπτουν,
ἀλλ' ὁ φόνος, οἱ κλέπτει φονεύουν πάντοτε· οἱ νεκροὶ (λέγου) δὲν
λαλοῦν. » ΜΟΝΤΗΣQUIEU, *Essai des lois*, liv. XI, chap. 16.

§ XXIV.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ ΤΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ.

Ἐδείχθη ἀπὸ τὰ προλεγμένα, ὅτι τὸ ἀληθὲς μέτρον
τῶν ἀδικημάτων εἶναι ἡ προξενουμένη ἀπ' αὐτὰ βλάβη
εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν. Τοῦτο εἶναι μία ἀπὸ τὰς
ἐναργεστάτας ἐκείνας ἀληθείας, τὰς ὁποίας καὶ μετρίως
φρονήσεως ἄνθρωπος, χωρὶς τὴν βοήθειαν τῶν ἐπιστη-
μῶν, δύναται νὰ καταλάβῃ· καὶ μ' ὅλον τοῦτο, διὰ
παράδοξον τινὰ συνδρομὴν περιστάσεων, εἰς ὅλα τὰ
ἔθνη καὶ εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας δὲν τὴν ἐγνώρισαν ἀκρι-
βῶς, πλὴν ὀλίγοι τινὲς ἄνθρωποι, συνειδημένοι νὰ συλ-